

یکای اصول صرف فارسی

ایکینچی سینما

مؤلفی

احمد راسم

صاحب و ناشری :

استانبول

مطبعة ژیرایر - کتبه نون - باب عالی جواد نده نفوس قلمی اتصالنده نومرو ۲۲

۱۳۲۷

افاده

زبان عذب البیان فارسیںک لسان مادرزاد من اوزرنده کی تاثیر لطیفی، ترکیب وصفی و وصف ترکیبی ایله صفات فارسیه نك ترکیبی ترین ایتمکده کی حسن خدمتی ارباب قلمک تسلیم کرده سیدر. فقط بو تاثیر لطیف و حسن خدمتی اذهان شاگردانه نقش ایتمک و بوضوئله فارسیںک اهیمنی آکلامق اول امرده کتابک صورت تحریرینه، بعده خواجه نك درایت و تقریرینه وابسته اولدیغندن کتابلرک عملی و نظری اولسی تحت الزمیتده خواجهلرک حسن تقریری دخی مجبوریتده در.

کتابلرک عملی اواسی ایچون تمرین، تحریر، ترجمه، تطبیق، تحلیل، از ترکیبی مواد مهمه نك متن کتابه موافق اوله رق درجی لازمه دن اولدیغندن بزده اولجه نشر و اوچنچی دفعه اولمق اوزره طبع ایتمدیکز برنجی سنه صرف فارسیمزده کی قواعدی توسیع و ایکنچی سنه نامیله توسیم ایده رک انظار قارئینه عرض ایلدک.

معلمین کرام هر درسه لافل اچ درت تمرین ایله بزم تمرینلر - یزری بیولته جک وظائف اختراع ایده جک اولورلر ایسه تکلم و تحریر دنیلن مزیت ختام کتابده میسر اولور، بخصوص درس آره لرنده «کلهستان»، «بوستان» و دواین فارسیه دن شواهد و امثال نقل و شا گردانه تحلیل و ترجمه ابتهیرلسی کتابک ناطق اولدینی سهولتی برقاندھا عیان ایده - جکندن بو طرف دخی خواجهکانک همته براغلمشدر. هوالله المستعان.

احمد - اسم

صرف فارسی

ایکینجی سہ

برنجی باب

— اسم —

۱ — « اسم » دیہ ہیچ بر زمانہ تعلق اولیوب کوزہ
کورینن ویاخود کورنیوبدہ خاطرہ کان بر شخصی ویا بر حیوانی
ویاخود بر شیئی بیلدیرن کلہ لہ دینیر :

سنگ (طاش)	سر (باش)
سختن (سوز)	علی
چشم (کوز)	نامہ (کتاب)

کجی.

۱ — تمرین

من (بن)	ما (بڑ)
تو (سن)	شما (سز)
او (او)	ایشان (آنلر)

۲ — اسمبر ایکی درلو در . اسم خاص ، اسم جنس .
 اسم خاص ، بر شخصه ویا بر حیوانه و یاخود بر شینه سو-
 یلنوب بشقه شخص و یا حیوان و یا شینه سویلنمین اسم در .
 محمد — علی — حسین — طهران — همدان —
 شیراز — ذوالفقار — دلدل کی .

— اسم جنس ، بر جنسدن اولان شیلرک ، حیوانلرک جمله سنه
 سویلننه بیلن اسمدر . مثلاً (خانه) دیمش اولساق بو اسم
 بالجله اولری ، (آسب) دیمش اولساق بو کله بتون (آت)
 جنسی شامل اولور .

۳ — بر اسم جنسک اولنه این (بو) آن (شو و یا او)
 کتیریلیرسه او اسم ، اسم خاص کی اولور . زیرا (این خانه)

آشاییده کی کله لری بوضمیرلرله برلشدیروب مثلاً « اسب من »
 (بنم آتم) کی ترکیلر یاپک :

اسب	پدر
مادیان (قیصرق)	مادر
سر	خواهر (قزقرنداش)
کاغد	خامه
کردونه (آرابه)	خانه
ناخن (طیرناق)	اختر (ییلدیز)
ابرو (قاش)	بازو
ریش (صقال)	مژگان (کیرپیک)

دیدیکمزده او، اودن بشقه بر او آ کلاشلماز. [اسملر یامعرفه اولور یا نکره: بر اسمک اولنده (این؟ آن) کلهلری بولنورسه اواسم معرفه در. بولغازسه نکره در.]

۴ — اسملرده کیت و کیفیت دنیلن ایکی خاصه وار در.

کیفیت

۵ — کیفیت ایکی درلودر: مذکرلک، مؤنثلک.
— ارکک اسملری مذکر. پدَر، کاو، شیر، پلنک، روباه (تلکی) کی.

— دیشی اسملری مؤنشدِر. «مادر»، «خواهر»، «مادیان» کی.

اخطار — فارسیده اسملرک مذکر ویا مؤنث اولدیغنه دائر علامت یوقدر. یالکیز دیشی بر شئی بیلدیرمک ایچون اسمک

۲ — تمرین

ترجه ایدک:

با پدر من — از مادر ما — خواهر مرا — بر سر ایشان — از ناخن شما — مؤکان چشم شما — کاغد برادران ایشان — اسب لاغر تو — خانه تنک برادر ایشان — کاغذ سفید — ریش سیاه پدر من — پدر من پیراست — کاغذ ماسفیداست — خانه شما نزدیک است — ابروی تو خوب است — ریش سیاه من، از ریش سفید ایشان دراز تراست — کردونه شما از کردونه ایشان بزرگتر است — خر، از اسب کوتاه تر است — پلنک، از شیر خونخوار [*] تراست — سراسب شما از سرخر ایشان درازتر است.

[*] خونخوار: (بیرتیجی، قان ایچیجی).

made

here

ner
Sir-ner

کیت

۶- کمیت ایکی درلودر : « مفرد »، « جمع ». یالکز بر

شیخ، برشی و یاحیوان مرار اولنورسه اواسم مفرددر:

جامہ — جامہ — خانہ — زبان کی .

— بردن زیادہ مراد اولورسہ جمعدر .

۳- تمرین

خرد (عقل) seng - سنک (طاش)

روی (یوز) hâb - خواب (اویقو)

کاو (اوکوز) gālam - غلام (کولہ)

خار (دیکن) Keniz - کنیز (جاریہ)

نامہ (کتاب) **merg** - مرغ (قوش)

زالہ (چی) came - جامہ (روبا)

پر (قناد)

بیم عقلم — پدرمك عقلی — قزقرنداشنك كوله سی — قوشك قنادی

— برادر كزك كتابى — آنامك بياض او كوزى — خواجه مك كولى

(خندان) یوزی — سزك عقلكز ، آنلك عقلند چو قدر (بسیار)

— والده كرك كوزل قوشی — قزقرنداشكرك جاریه سی .

21

19

۳۲

3.

10

10

424

10

•

10

۷ — براسمی جمع اتمک ایچون فارسیده «ان» و «ها»
اداتلری قوللانیلیر .

— اگر اسم حیواناتدن یعنی جانلی ایسه (ان) قوللانیلیر .

مرد : مردان

اسب : اسبان

شیر : شیران

پدر : پدران

— بعض نبات وچفت اعضا اسملریله تجدد و تبدل

ایدن شیلر دخی (ان) ایله جمع ایدیلیر :

درخت : درختان

چشم : چشمان کبی .

۴ — تمرین

کلزار (کلک)	شکوفه (چیچک)
سبز (یشیل)	درخت (اغاج)
جویبار (ایرماق)	برک (یاپراق)
آب (صو)	بیخ (کوک)
باغچه	باغ
پسر (چوجق)	پای (ایاق)
لب (دوداق)	دهان (اغز)
زبان (دیل)	مرد (کشی)
موی (قیل)	دندان (دیش)
دست (ال)	کرمايه (حمام)

۸ - اگر جماداتدن یعنی جانسز ایسه (ها) ایله جمع اولور .

سنگ : سنگها

چشم : چشمها

خرد : خردها

۸ - (ان) ایله جمع ایدیلن اسملرک آخرنده های رسمیه

اولورسه کاف فارسی به تبدیل اولتور :

بنده : بندکان

دیده : دیدکان

کبی .

۸ - (الف) ویا واو ممدوده بولنورسه (ن) دن اول بر

(ی) دها زیاده قیلنیر :

۵ - تمرین

لاغر (ضعیف)	خوردن (یمک)
راست (طوغری)	برای (ایچون)
مصلحت آمیز (ایش یتیرن)	زیستن (یاشامق)
فتنه انگیز (فتنه قوپاران)	دروغ (یلان)
روز (کوندوز)	لنک (طوبال)
شب (کیجه)	به (ائی)
شنیدن (ایشتمک)	فهمیدن (آکلامق)
خواستن (ایسته مک)	خواندن (اوقومق)
دادن (ویرمک)	دیدن (کورمک)
فربه (سمیز)	نوشتن (یازمق)

ترسا : ترسایان (خرسیتانلر)
 کدا : کدایان (دیلمنجیلر)
 مهرو : مهرویان (آی یوزلی)
 بدخو : بدخویان (فناخویلی) کبی.
 - فقط ابرو ، آهو ، زانو ، بازو ، بی بعض کلهلرده
 (ی) علاوه ایدلر .

ترجه ایدک :

دروغ مصلحت آمیز - راست فتنه انگیز - خوردن برای
 زیستن - برای من - چشم خونخوار - شکوفه باغ شما - اسب
 لاغر به از خرفره - خواندن برای فهمیدن - شنیدن ازدور
 - دست کوتاه برادرمن - پای لنگ پدر او - دهان پاک پسر
 - زبان شیرین مادر .

۶ - تمرین

آری (اوت)	چند (قاچ)
هر ایننه (البته)	چه گونه (نه درلو)
آیا (عییا)	کدام (هانکیسی)
کجا (نره ، نروده)	اندک اندک (آزار آزار)
چون (فصل)	هموار (بردوزیه)
چرا (نیچون)	چنین (بویله)
	یکسر (باشند باشه)

آنلرك جمعى :

بازو : بازوان

کیسو : کیسوان

آهو : آهوان

ابرو : ابروان

زانو : زانوان اولور.

۹ — «ها» ایله جملنن اسملرك آخرنده بولنان هاء

رسمیه دیگر کلمه بکرمه مدیکی حالده حذف اولنور :

پیاله (قدح) : پیالها

ژاله (چی) : ژالها

چامه (شعر) : چامها

ترجه ايدك :

خامه داری؟ آری. دوخامه دارم — چه کونه اند؟ یکی درازویکی

کوتاه. — آیا پدر شما آمده — کجا رفته بود — بخانه خواهر

او رفته بود — درباغ پسر او شکوفه دیدم — چرامیروی — اندك

اندك بسیار سیب (الما) خوردم .

۷ — تمرین

آشاغیده کی اسملری جمع ايدك :

پدر — مادر — اسب — باغ — اختر — چشم — سنك —

مرغ — شیر — خرد — جواب — دانش — سخن — سیب

— ناخن — دندان — زبان — استر (قاطر) .

بر

کو

آ

اول

آ

ناک

بکره دیکی حالده حذف اولماز .

جامه : جامه‌ها

(جام) : (جامها)

خانه : خانه‌ها

(خان) : (خانها)

❦ احوال اسم ❦

۱۰ — اسملر باشلیجه درت حال اوزره بولنور :
برنجیسی «مجرد» در : بر اسم باشلی باشنه اولورسه او اسم مجرددر.
دریا — کوه — بیابان — دشت (صحرا) — شکوفه
کبی .

۱۱ — ایکئجی «مفعول صریح» در : فارسی بر اسمک
آخرینه بر (را) علاوه اولنورسه او اسم مفعول صریح
اولور :

۸ — تمرین

آشاغیده کی اسملری جمع ایدک :

پارسا — پادشاه — کرمکار — زانو — بانو (خاتم) — ترشرو
(اکشی صورتلی) — آهو — بچه (چوجق) — خواجه —
نالنده (ناله ایدن) — خواننده — کدا — افسرده — سوخته — ستمدیده
— کیسو — افکنده — ابرو — ناچخته (پشمامش) — افتاده .

باغ : باغرا (باغی)

شکوفه : شکوفه را (چیچکی) .

۱۲ — اوچنجی «مفعول غیر صریح» در . مفعول غیر

صریح اوله حق اسمک اوله ب ، از ، در اداتلری کتیر یلیر :

بمن	بکا
بتو	سکا
بدو	آکا [*]
ازمن	بندن
ازتو	سندن
ازاو	آندن
درخانه	اوده کبی .

۹ تمرین

دل آزار (کوکلی اینجیدن)	نیک محضر (کوزل خویلی)
بداندیش (دشمن)	جهان آفرین (دنیا یی یارادن)
درخشان (پارلاق)	نامور (مشهور)
دلستان (کوکلی الان)	بلند (یوکسک)

— ترجمه ایدک :

کل خوبترین شکوفه‌هاست — شیر ، سرور جانور انست — برادر
تودل آزار است — دشمن جان به ازدوست بی خرد — بازوان او خوب است
ولیکن دندان زشت .

[*] ضمائر شخصیته مفرد عائب ضمیری اولان اویه مفعول الیه اداتی

علاوه اولننجه (بدو) اولور .

— بمضاً مفعول صریح اداتی اولان « را » مفعول غیر
صریح اداتی ده اولور :

بدرمن تراچه کفت

بدرم سکا نه سویله دی کبی .

— بر اسم « مفعول صریح » اولدینی وقت معرفه اولورسه
« را » کلیر . نکره اولورسه کلز .

کتابرا خواندم : کتابی اوقودم

کتاب خواندم : کتاب اوقودم کبی .

۱۰ - تمرین

(همزه) و « یای وحدت » : بر کلمه نك آخرینه کلیرسه

برلك معناسی ویرر :

پادشاهی : بر پادشاه

نامه : بر کتاب

شهزاده : بر شهزاده

روزن : « بنجره »

دل : « کوکل »

بام : « طام »

دریا : « دکر »

چاه : « قیو »

جو : « آربه »

کرك : « قورد »

استخوان : « کمیک »

گوشت : « ات »

کوش : « قولاق »

سك : « کوپك »

در
ت

ن

۱۳ — در دخیسی «اضافت» در . بر معنای خصوصی افاده ایتک ایچون بر اسمی دیگر اسمی ربط ایتکه «اضافت» دیرلر. بر لرینه ربط ایدیلن اسملرک برینه «مضاف» دیگرینه «مضاف الیه» دینیر .

(برک سمن) کبی که بوراده برک کلهسی «مضاف» ، سمن کلهسی «مضاف الیه» در .

۱۴ — فارسیده مضاف اوّله ، مضاف الیه آخره کلیر .

۱۵ — قاعده فارسیه اوزره اضافت یایمق ایچون مضاف اوله جق اوّله کچیریلوب آخری مکسور اوقونور :

برک کل — شمع محاس — ذوق دل — جور استاد کبی .

— اکر مضافک آخرنده های رسمیه ویاخود (ی) وار

ایسه برهمزه زیاده قیلینیر :

۱۱ — تمرین

من ، تو ، او ، ما ، شما ، ایشن ، ضمیرلری مفعول صریح

اولدقلری زمان :

مارا : بزی

مرا : بنی

شمارا : سزی

ترا : سنی

ایشانرا : آنلری . حالته کیرر .

اورا : آنی

خانه مرا : بنم اوی

شکوفه ترا :

اسب شمارا :

راه اورا :

شکوفه باغ - جلوه خدا - کشتی دل - مربی زمان
 - اگر مضافک آخرنده «الف» یاخود «واو» بولنورسه
 بر «ی» علاوه قیلینیر :

غداى روح هواى بهار
 صفای جان بوی گل

کبی .

۱۵ - اضافت ایکی درلودر: «اضافت لامیه»، «اضافت بیانیه».
 - اضافت لامیه نسبت و تملك معنارینی افاده ایدر. مثلاً:
 بام خانه مثالنده «بام» ك خانه به نسبت ایدلیدی آکلاشیلیر .
 - اضافت بیانیه ده مضاف الیه مضافک نوعی ، جنسی ،
 اصلی یعنی نه دن معمول اولدیغنی بیان ایدر :

- ۲ -

۱

بای مرد : شکوفه رنگین
 بای درخت : انکشت زرين (آلتون يوزك)
 سخن شیرین : روی خوب
 آب پاک : راحت جان
 طبع پاک : شوق دل

بونلردن ترکیب یاپك مثلاً : بای مرد را بشکستم : آدمك
 آیاغنی قیردم .

۱۲ - تمرین

کفتن	ماندن	خواندن	شنیدن	دیدن	دادن
کفتم	ماندم	خواندم	شنیدم	دیدم	دادم

درخت کل - انکشت سیم
 کل آغاجی - کوموش یوزک
 ۱۶ - بعضاً کسرۀ اضافی حذف اولنور :
 سر رشته - سر انجام - خواجه سرا
 (بهانه) (نهایت) (سرای آغاسی)
 بعضاً - مضاف الیه مضاف اوزرینه تقدم ایدر :
 کل دهن - سیم تن
 (کل اغزلی) (کموش وجودلی)

اسم لک انواعی

اسم زمان :

۱۷ - براسمک نهایتنه «گاه» کتیریلیرسه اواسم اسم زمان

اولور .

کفتی	ماندی	خواندی	شنیدی	دیدى	دادى
کفت	ماند	خواند	شنید	دید	داد
کفتیم	ماندیم	خواندم	شنیدیم	دیدیم	دادیم
کفتید	ماندید	خواندید	شنیدید	دیدید	دادید
کفتد	ماندند	خواندند	شنیدند	دیدند	دادند

بند : باغله بس : یتیشیر

ترانامۀ دادم - بدتر تو دیدم - بشماچه کفت ؟ - برادر شما
 درخانۀ پدر اودیدم - این نامه را خواندی ؟ آری . خواندم
 وفهمیدم - چه کفت - امروز درخانۀ اوماندم .

شبان : شبانکاه (اخفام وقتی)
چاشت : چاشنگاه (قوشلق زمانی)
(۲) « ان » علاوه-سیلده اولور .

بامداد : بامدادان (صباحلین)
بهار : بهاران (بهار وقتی)
۱۸ - اسم مکان :

(۱) « گاه » ایله اولور :

: بارگاه

ظلمت کاه : ظلمت یری

(۲) « کده » ایله اولور :

آتشکده - میکده - بتکده -

(۳) « دان » ایله اولور:

آتشدان - جامه دان

(منقال) (صندوق)

جهان ای برادر نماند بکس

دل اندرجهان آفرین بندوبس

- ۲ -

یکی از ملوک[*] خراسان سلطان محمود سبکتکین راجناب

دید = ملک زاده را شنیدم که کوتا بود و حقیر - پدر این خالت

آگاهی دادند. برادرانش را بخواند و کوشما*لی بوا*جی داد .

ملوک: پادشاهان. آگاهی: معلومات. کوشمالی: تریه. بواجی اقتضا
ایتدیکی قدر .

(۴) « ستان » ایله اولور :

کَلستان - سَنبَلستان - نایستان (سازلق)
ترکستان - عجمستان - عربستان .

(۵) « زار » ایله اولور :

کلزار - چنزار - مرعزار - سنبلزار -
شوره زار - (چوپلک)

(۶) « بار » ایله اولور :

جویبار - دریابار
(دگر کناری)

(۷) « سار » ایله اولور :

چشمه سار - کوهسار کبی .

۱۳ - تمرین

افزون : چوق

پسندیده : مقبول

سرفراز :

خوشبو : کوزل قوقولی

دردمن افزون تراست - فکر شما پسندیده است - برادر من

سرفراز شاکردانست - چشم شما خوب است - شکوفهای ایشان

خوشبویند - بوی گل خوش است - اسب ما ، از اسب شما بلندتر

است - نامه دادم .

(۸) - « لاج » ایله اولور :

سنگ : سنکلاخ

[طاشلق]

دو : دیولاخ

[جن بتاغی]

۱۹ - اسم تصغیر :

فارسیه [چه - ژ - ك - و] اداتی ایله یاییلیر .

باغ : باغچه

مرغ : مرغك

مردم : مردمك

نیک : نیکو

نای : نازه کبی .

۱۴ - تمرین

افعال شاذه نك بعضه ع صیغہ لری :

داشتن

گفتن

[سو یلرم] دارم [طو تارم . مالکم ، بنم وار]

[سو یلر] داری [طو تار سگ . مالک سگ ، سنک وار]

[سو یلر] دارد [صو تار]

[سو یلر] داریم [طو تار ز]

[سو یلر سکر] دارید [طو تار سکر]

[سو یلر لر] دارند [طو تار لر]

گویم

کوی

گوید

گویم

گوید

گویند

مبهمات

۲۰ - مبهمات ، بر شخصی ويا بر شيئي بيلديرمه دن
 سويلك ايچون قوللائيلا ن كله لر در . آنلرده :
 كه - چه - کدام - چون - چند - خود - كي
 - كجا - خویش - خویشن - همه ، همكي - همكان ،
 همكنان - چنين ، چنان ، همچنان - خيلي كي .

— كه —

۲۱ - استفهام وابهام منالريني ويرر .
 هر كه باشد : كي م اولور سه اولسون
 كه ر ايدى : كي مي كوردك ؟
 از كه شنيدى ؟ : كي مدن ايشيتدك ؟
 - اسم موصولده اولور :
 سخني كه كفتي : سويلديكك سوز
 مشقي كه زدي : اورديكك يومروق

ترجه ايدك :

بر كتابم وار - اون كتابك وار - يوز چيچكك زوار - سكرسان
 قلمك زوار - اون اوچ كاغدك وار - بن نه سويلدم ؟ - بوني سن
 سويلدك - قاچ كتابك زوار ؟ يكر مي بش كتابه مالكم - پدر كرم سويلرم
 - والده مه سويلر سكر - شوچيچكك پك كوزلدر - بودك نريك لطيفدر
 - بالغ [ماهي] وار - كتابم وار - قلمم وار - يوز اوم وار .